

Grundbuch

I

5

N° 3^d

Zur Bibliothek des Königl. Kollationshofes
Militär- und Ingenieur-Collegii

11
12

USUS & ABUSUS CENSURÆ PETRI PAULINÆ

DEO JUVANTE

P R Æ S I D E

CHRISTIANO EBERHARDO
WEISMANNO,

THEOL. DOCT. ET PROF. PUBL. ORDINARIO,
ECCLESIAE TUB. DECANO, ET DUCALIS SEMINARIJ
SUPERINTENDENTE,

AD DIEM MENS. DECEMBR. A. MDCCXLV.

Loco & horis consuetis

publice examinabunt

R E S P O N D E N T E S,

M. JOH. FRID. ROESSLIN, Stuttgard.

M. JOHANNES KAUSLER, Bietigh.

SS. Theolog. Stud. & Serenifs. Stip.

T U B I N G Æ,

L I T E R I S M E Z I A N I S.

USUS & ABUSUS

CENSURAE

PETRI PAPAE

DE IURATE

P. R. S. I. D. &

CHRISTIANO FERDINANDO

WISMANNO

THEO. DOCT. ET PROF. PUBL. ORDINARIO

IN ACADEMIA THEOLOGICA ET CANONICA SEMINARIO

UNIVERSITATIS HALLENSENSIS

AD USUM SUI ACADEMIAE

IN ACADEMIA

UNIVERSITATIS

HALLENSENSIS

IN ACADEMIA

UNIVERSITATIS

HALLENSENSIS

IN ACADEMIA

UNIVERSITATIS

HALLENSENSIS

§. I.

PROPOSITUM nobis nunc est differere de *usu & abusu censura Petri Paulini*, cujus historiam ipse PAULUS in *C. II. ep. ad Galatas* ejusque *prima parte* accurate & emphatice recenset. Argumentum ipsum per se indignum non est, quod vel hodie ad usum discendum in præcipuis suis sistatur colligaturque momentis, quamvis ceteroquin Theologorum, cum interpretum, tum controversias tractantium, manus millies jam pervaserit, eaque cum copia & delectu expositum proftet, ut doctiorum quidem causa multa heic repetere videatur necesse non esse. Nec tamen negari potest, idem evenisse huic themati, quod multis aliis similibus, h. e. nonnulla vel hodie illi accessisse variis occasionibus, quæ semper novum examen postulant, per quod antiquæ stabiliantur veritates, novi autem abusus illius *Historia* solide removeantur: unde non miramur, semper aliquos desiderio teneri in grave hoc argumentum penitius introspiciendi, hocque sine nunc quoque cupiant manduci in ea, quæ nostra ætas suo ex penu amplificavit. Imo verò hæc ipsa genuina præsentis *Dissertationis Academica* ratio & occasio est, quam ut recusaremus, nulla prorsus causa legitima adfuit. Dabimus autem operam, ut lectoribus nostris nec inutiles prorsus, nec rædiosi, simus, & quodam, si fieri possit, condimento novo, vel saltem non omnibus tam facile obvio, tritæ huic alias materiæ aliquam conciliemus gratiam. Id sæpe majorem curam & attentionem postulat, quam si prorsus nova inveniendæ sint cogitata, atque

ad minimum plus habet utilitatis & pretii, quam multa alia, quæ lenocinio novitatis haud omnino destituuntur. Deo igitur juvante rem ipsam aggredimur, & quidem hoc ordine, ut primo factum admodum memorabile iuxta exegesi in præcipuis suis illustremus circumstantiis: deinde vero de usibus abusibusque illius facti nostram porro efferamus sententiam

§. 2.

Princeps textus, de quo jam solliciti sumus, *Gal. c. II. v. 12.* & proxime seqq. continetur. *Cum autem*, scribit Paulus, *Petrus venisset Antiochiam, in os ei resisti, eo quod reprehensibilis esset. Nam antequam venissent quidam a Jacobo, una cum gentibus edebat: cum autem venissent, subduxit se ac separavit ab eis, metuens eos, qui erant ex circumcissione: ac simulabant una cum eo reliqui etiam Judæi, usque adeo, ut Barnabas ipse simul abreptus fuerit in illorum simulationem: Sed cum vidiissem, eos non recto pede incedere, ut veritati Evangelii conveniebat, dixi Petro coram omnibus: si tu, cum sis Judæus, gentiliter vivis, ac non Judæice, cur gentes cogis Judaizare? Hic ante omnia & primo loco objectum censura Paulina considerandum est. Vulgata versio Cephæ hic legit, non Petrum. Nec incredibile videtur eruditis, Græcum exemplar, quo usus quondam est illius versionis Autor, hic illi prævisse. Nec deest adhuc hodie varians lectio in Græcis quibusdam Codicibus, sed quos occasione demum scrupulorum circa personam Petri mutatos fuisse, suspicantur Critici. Quicquid vero sit, certum est, avide & PP. quosdam antiquos, & post eorum ætatem alios nonnullos ansam inde arripuisse cogitandi, quod non Petrum Apostolum, sed Cephæ quendam ab ipso diversum, ex LXXII. discipulorum, ut putant, numero, censura illa Paulina tetigerit. Et illud tamen simul certum est, quod ea opinio, vel conjectura potius, mature intercederit, vix alio animo a moderatis interpretibus passim commemorata, quam ut vel in transitu ostenderent, se nullo ipsam habere loco, & vix dignam censere, quæ ullum in censum veniat. Fecerunt id ipsum partim defectu historici fundamenti, partim quia lectio Græca ordinaria repugnabat, partim,*

tim, quoniam contextus hunc sensum non patitur, partim quia ipsi etiam Romani Pontifices, inter quos solum jam *Gregorium M.* allegamus, illam passim refutarunt opinionem, quamvis ex aliis rationibus ipsis ingrata esse non debuerit. Hactenus potuisset hæc quæstio exegetica in posterum plane omitti tanquam obsoleta & communi consensu repudiata, nisi nostra demum ætate celebriores *Q. Theologi RCatholici* hanc hypothesin denuo ornandam-que susceperint, inter quos eminent IOH. HARDUINUS, Jesuita, Vir, ut notum est ex literaria Historia, natus factusque ad paradoxa quævis excogitanda, expolienda, & cum conatu defendenda. Is singularem huic negotio impendit *Dissertationem μετὰ πολλῆς Φαντασίας* elaboratam, cum *Opp. ejus selectis*, tum *Commentario in N. 7.* posthumo subjunctam, ac prope solus omne hic punctum fert. Quicquid enim *Abbas* quidam simili instituto postea prodidit ad *A. 1732.* in *Mem. de Trevoux Art. LXXV. p. 1621. seqq.* recensitum, pura puta *Harduinianorum* repetitio est. Eousque provexit audaciam suam HARDUINUS, ut prætenderet, in omnibus plane locis, ubi Cephæ nomen extat, non Petrum, sed *Cephæm illum a Petro distinctum* designari. Ab eo tempore novum vigorem accepit hæc quæstio, ab eruditibus recentioribus absque ignaviæ vel incitiæ nota haud temere negligenda. Sequemur igitur & nos hunc torrentem, producturi in gratiam discentium rationes præcipuas, quas *citati Auctores* pro defensione illius hypotheseos attulerunt, sed in compendio. Summa hæc est. 1. Teste *Clemente Alex.* omnino extitisse hujusmodi Cephæm inter *LXX.* Christi discipulos, magnæ autoritatis & estimationis apud Christianos ex Judæis. 2. *Lectioem Vulgatam*, uti hic, ita & innumeris aliis locis, magis authenticam esse, quam Græcam, in cujus opinionis excessu HARDUINUS omnes alios RCatholicos superat. 3. *Gal. II. 9.* Cephæm *medium* esse inter Jacobum & Johannem, quod absurde fieret, si is Cephæ esset Petrus Apostolorum princeps, utpote vel primo vel ultimo loco collocandus in legitimo suo ordine. Si vero hic alius sit Cephæ a Petro, per totum hoc Caput idem habere locum. 4. *Petrum Apostolum* tempore *censoe Paulinae* Hierosolymæ fuisse, non Antiochiæ. 5. Ha-

bere hanc sententiam bonos & probatos *Autores*, cum veteres, cum recentes, nec adeo inusitatam esse. 6. omni carere probabilitate, post Hierosolymitani Concilii decisionem *Act. XV.* & propriam sententiam tam graviter ibi enuntiatam, *Petrus* tale quid facturum Antiochiæ. 7. Secuturum, quod *Petrus turpem errorem* in materia sane gravi, quæ pertineret ad fidem, commiserit, & in *hæresin* lapsus sit, quod sit dictu absurdissimum, totamque *Scripturæ* fidem enervaturum. 8. Non posse *Paulum* ab *ingenti arrogantia & temeritate* absolvi, si *Gal. II.* *Cephas* esset *Petrus*, aut *Jacobus* & *Johannes* v. g. *Apostoli* hujus nominis, aut *2. Cor. XI. 5.* & *XII. 11.* ipsi intelligerentur *Apostoli*, & non *Pseudo-Apostoli* &c. 9. Denique dicendum fore, quod *Paulus* *Apostolus* in eandem incurrisset *cenfuram*, qua is feriisse *Petrus* dicitur *Apostolum*, cum passim eandem *συγκαταβασι* erga *Judæos* *Zelotas* & *scrupulosos* adhibuerit, adhibendamque suaserit. Hæc sunt nova illa *firmamenta* *obsoletæ* sententiæ, de quibus in *Edit. nova H. nostra Eccles. T. I. p. 45.* paulo generalius diximus, si posset *justis* *rationibus* probari illa *Cepha* a *Petro* *diversitas*, nos nullas *habituos* *causas*, cur *expositio* illa *ingrata* nobis esse debeat: hæctenus non agere *Protestantes* ex studio *partium*: imo *habituos* *Protestantes*, æque ac *alios*, *commodiorem* *viam* *declinandi* *eorum* *tela*, qui contra *Apostolorum* *infallibilitatem* inde *disputant*: sed his non *obstantibus* recte *statui*, non *debere* *affectare* *RC.* illam *distinctionem*, quia *putant* & *sentiunt*, *historiam* illam de *Petro* *intellectam* *personæ*, quam illi *falso* *imponunt*, *haud* *recte* *convenire*: Longissime *simpliciore* *denique* *solidiore* *que* *communem* esse *sententiam*, quam *proinde* *ex* *ipsis* *etiam* *RCatholicis* *plerique* *retinent*, nisi quod *aliunde* *petitis* *responsionibus* *enervare* *conantur* *ingrata* *sibi* *consectaria*. Cum *vero* *nondum* *ibi* *ad* *rationes* *HARDUINI* *plene* & *specialiter* *respondum* *a* *nobis* *sit*, æquum est, ut *hoc* *loco*, *tantum* *magis* *polemico*, *paucis* *licet* *verbis*, *id* *ipsum* *præstemus*. *Ad 1.* *igitur* *respondemus*, *hypothesin* *illam* *de* *Cepha* *esse* *mere* *precariam*, *nullisque* *testimoniis* *necessariis* *suffultam*, ut *ipse* *jama suo* *tempore* *agnovit* *Hieronymus*. *Ad 2. x.* *absurdum* *esse* *prærogativam*,

gativam, quæ hic tribuitur *Vulgata præ textu Græco*, quasi hic ver-
 fio esset, illa textus originalis: eamque hypothesein ne quidem ce-
 teris probari R Catholicis. V. e. g. D. BAUMGARTEN *Diss. seu Vin-*
dic. textus Græci contra Harduinum 1742. ed. Ad 3. nihil probare
 illum ordinem, unde & nonnullæ lectiones variantes *Petrum* qui-
 dem primo loco ponunt, supponunt tamen, *Petrum & Cepham*
 heic unum eundemque esse: quod ipsa materia substrata monstrat
 esse certissimum, agnoscentibus ipsis RC. Scriptoribus. Ad 4. ef-
 se suppositum nulla ratione probandum. Ad 5. paucissima illa no-
 mina, maxime in tam manifesto defectu probationis necessaria, ne
 autoritati quidem & numero reliquorum prævalere, nedum argu-
 mentis hujus partis probantibus. Ad 6. *chronologiam* istam facti
Petrini esse admodum incertam, uti deinceps monebimus, nec,
 si vel vera esset, id inde probari posse, quod dicit HARDUINUS. Ad
 7. solutionum fundamenta iudicabimus in seqq. Ad 8. falsissimas
 esse consequentias HARDUINI, & manifestam insuper textuum Apo-
 stolicorum torturam. Ad 9. denique, *Petri Paulique* facta esse di-
 versissima, nec non factorum istorum circumstantias omnes. Hæc
 brevissime monere placuit. Copiosiora tamen in ipso colloquio
 dabimus, sin a nobis requirantur. Maneat igitur certum, quod
Petrus Apostolus in textu nostro *Paulina censura* objectum fuerit.

§. 3.

Proximum in exegesi hujus *Historia* est, ut in *tempus* hujus
 censuræ & contentions inquiramus, quoniam in illo quoque ali-
 quid momenti quæritur ab interpretibus. In specie controverti-
 tur, num illud factum Antiochenum Concilium Hierosolymita-
 num, quod c. XV. *Aktorum* recensent, antecesserit, vel secutum sit?
 Præterquam quod *Chronologia sacra* studium accuratius hanc investi-
 gationem postulare videatur, operæ pretium quæstionis in eo con-
 sistit, quod si lapsus *Petri* præcesserit, is levior & excusabilior, si
 secutus esset, gravior & inexcusabilior videri possit. Communior
 prope interpretum hypothesis est, præteriisse jam *Concilium*, cum
Petrus veniret Antiochiam. Existimant, ipsum ordinem *narrationis*
Paulina

Paulina ad has cogitationes nos invitare: omnesque circumstantias *Gal. II.* concordare cum relatione *Luca c. XV. Actorum.* Imo sunt ex Theologis hujus sententiæ, qui *nullum heic dubium esse* audacter pronuntiant. Non obstante autem hac fiducia haud deficiunt Viri graves & docti, qui contrarium sibi prorsus persuadent, atque ad minimum *impeditam* hanc causam esse fatentur, simulque ad posteriorem hanc sententiam non obscure propendunt. Ex illis aliqui ratione temporis sic ordinant facta: "Quatuordecim annis a conversione *Paulina* Hierosolymam venisse Paulum, eaque ibi fuisse acta, quæ *c. I. ep. ad Galatas* recensentur: post mensem unum & alterum *Petrum*, qui Ecclesias peragrando Antiochiam venerat, a *Paulo* reprehensum: Dum revertitur Hierosolymam *Petrus*, protervos illos Phariseos, qui ex Judæa descenderant, immoderato erga ceremonias affectu Ecclesiam perturbasse Antiochenam, tanto majoribus excitatis tumultibus, quo majorem *Petri* simulatio speciem addiderit: Hac occasione missos Hierosolymam *Paulum* & *Barnabam*, peractaque cetera; quæ ad *Synodum Apostolicam Act. XV.* ejusque res gestas pertinent: Reducem autem a Synodo *Paulum* post aliquot dies (uti verba habent *Luca*) mox Antiochenæ in Ciliciam ac Syriam esse profectum., Compendium vero rationum hujus sententiæ huc redeunt: Profectioes Pauli in urbem Hierosolymitanam, quarum fit mentio *Gal. II. & Act. XV.* esse diversas, non vero unam eandemque, ut vulgo creditur, cum ratione causarum, tum ratione finium. Unam esse susceptam ex *revelatione Gal. II. 2.* alteram ex *missione* Ecclesiæ Antiochenæ. *Act. XV. 2.* Unius, sc. prioris, finem fuisse Apostolatus Paulini & actorum illius defensionem contra malevolos: posterioris autem sedationem a Zelotis excitatæ controversiæ circa observationem necessariam legis Mosaicæ. Addunt, existente jam & promulgato Concilii Hierosolymitani decreto nec litem istam potuisse amplius ac denuo moveri, nec timeri Judæos Hierosolyma & a *Jacobo* venientes a *Petro*: *Jacobi* nomen in eo causa nulla cum specie potuisse a Zelotis prætendi: *Petrum* non minus, ac *Paulum*, ad istud decretum Synodi provocaturos: Absurdum esse de *Barnaba* cogitare, quod ante
Con-

Concilium cordate restiterit illis postulatis, post Concilium vero adeo timide cesserit. Denique rationes adversæ sententiæ nihil habere certitudinis, nec pares esse pondere ceteris modo in contrarium allatis, sive historiam rerum gestarum consideremus, sive momenta dogmatica., Nos nostra ex parte facile quidem agnoscimus, jus problematis versari in hac causa, nimia decidendi fiducia haud violandum: subductis tamen omnibus vix impetramus a nobis, quin posteriori sententiæ quoad summam rei palmam deferamus. Supposita autem veritate de illius utilitate in solvendis quibusdam dubiis odiosis nihil est dubitandum.

§. 4.

Altioris indaginis est factum ipsum Petri Apostoli, quod a Paulo reprehensum legitur. Nam, inquit Apostolus, antequam venissent quidam ab Jacobo, una cum gentibus edebat Petrus: cum autem venissent, subduxit se & separavit ab eis, metuens eos, qui erant ex circumcissione. v. 12. Conf. & seqq. Concurrunt in hoc facto varii actus memorabiles: justa & legitima Petri Apostoli cum Christianis gentilibus conversatio & familiaritas: retractatio hujus conversationis post adventum Q. Zelotarum ex Judæis Christianis: Merus, ne hos offenderet, aut aliquod illis præberet per priorem vivendi rationem scandalum: hineque secuta subductio & separatio ab illis; imitatio hujus exempli per Judæos Christianos Antiochenes, ipsumque etiam Barnabam, socium Pauli & collegam in Apostolatu ad gentes: indirecta denique instillatio opinionis de necessitate circumcissionis & legis ad communionem cum Apostolis & Ecclesia ex Judæis convertis constante, non tam per doctrinam expressam, quam per occasionem facti & exempli. In his omnibus exponendis prudenter utique dirigendum est judicium. Agitur causa trium vel quatuor Virorum sanctorum, Petri, Jacobi, Pauli, Barnabæ, quibus injuriam hic facere periculosum est. Maxime cavendum, ne facta ista vel nimis exaggerentur, vel nimis imminuantur. Quæ Petrus Apostolus intendit in hac actione, distinguenda sunt ab illis consuetariis, quæ præter ejus intentionem exinde evenerunt. Ita excusan-

dus est *Petrus*, ut *Paulum* haud substituiamus reum: ita defendendus *Paulus*, ut propterea Apostolicæ autoritati & infallibilitati in *Petro* nullum creetur præjudicium. Non imputanda simpliciter sunt *Petro*, quæ fecerunt alii. Ex eo, quod nonnulli Zelotæ indiscreti venisse dicuntur ab *Jacobo*, non est temere concludendum, omnium illorum, quæ ipsi postea dixerunt & gesserunt Antiochiæ, autorem & consultorem fuisse *Jacobum* Apostolum. Probe etiam oportet distinguere controversias illius temporis de circumcissione & lege, & diversissimas classes eorum, de quibus inter ipsos Christianos tunc aliqua erat contentio, ut eo certius a facto *Petri* removeri queant, quæ præ ceteris odiosa sunt. In explicatione denique infallibilitatis Apostolicæ, in qua utique maximum religionis revelatæ pondus deprehenditur, ira est procedendum, ut cum hoc facto *Petri* Apostoli sine ulla veritatis necessaria jactura commode possit conciliari, nec unum alteri noceat. Quodsi jam his præsuppositis conditionibus ostendendum porro sit, quomodo *lapsum Petrinum* Theologi describant? nullam certe rationem eorum habemus, qui nihil heic peccasse *Petrum* reipsa prætendunt, quoniam illi & certo partium studio ducuntur, & hac interpretatione totam istam historiam, quod absit, faciunt ridiculam. Plerique alii in re ipsa consentiunt, licet verba ipsorum quandoque diversum sonare videantur. Est, qui hæc *quinque* vel *sex* in illo facto contineri existimant; "*primo* peccatum negligentia in omiſsa accuratiori deliberatione: *secundo* peccatum omiſſionis præcepti divini *Petro* prius in visione dati, quod & ad præsentem causam pertinuiſſet omnino: *Tertium* inconstantia & levitatis, quæ in *Petri* ipsius, nec non Evangelii, dedecus cesserit, cum aut gentilium Christianorum epulis abstinere statim ab initio debuerit, si id fieri non licuit, aut ab eorum mensa recedere ipsi non licuerit, si ea legitime usus fuerat: *Quartum* in charitatem, dum Judæis jam satis a gentilium commercio alienis occasionem præbuit id odium renovandique consilium *Salvatoris*, ut gentes Judæique in unum tandem corpus coalescerent consanguinitate doctrinæ vinculisque charitatis connexum: *Quintum* coactionis per exemplum, quasi circumcissione opus esset Christianis gentilibus, ut communi

muni mensa cum Apostolorum principe uti possent, ejusque colloquio frui. *Sextum* denique dissimulationis vitium, dum profitebatur divortium ab hominibus, quos tamen intus amore & benevolentia complectebatur. „ Alii paulo generalius & brevius factum Petri exponunt, dum scribunt: „Error Petri dupliciter considerandus est; primo directe, & in se: deinde indirecte ratione eorum, quæ per consequentiam plausibiliter hinc educi potuerunt. Per se igitur error Petri erat non in theoria, sed in praxi, non in doctrina, sed in conversatione, non in ipso dogmate libertatis Christianæ, sed in ejusdem libertatis vero legitimoque usu. Nihilominus autem indirecte videbatur ipso facto convelli (ex opinione gentilium Christiananorum) articulus de libertate Christiana, quasi gentes non sint a lege circumcisionis & statutorum Mosaicorum liberæ, qui error immediate secum trahebat errorem alterum, ac si susceptio circumcisionis atque legis Mosaicæ necessaria eis sit ad justificationem & salutem, & quasi nec justificatio, nec salus, constet, nisi circumcidantur, & legem observent; quæ quidem duo falsa dogmata non erant Petri, sed Pseudoapostolorum. At factum Petri sic poterat accipi, imo a gentilibus Christianis sic accipiebatur, ac si dogmati Pseudo-Apostolorum in utroque articulo quadantenus applauderet. „ Apud alios *Viros doctos* rem ita expositam videmus. „Omnis, inquit, perplexitas *Petri* fuit circa facti circumstantias, ubi prudentiæ suum moderamen est. Ea docet omnibus omnia fieri, etiam infirmis veluti infirmum. *1. Cor. IX. 20. 22.* Id existimabat *Petrus* hic habere locum, ne offenderet circumcisos, quorum maxime erat Apostolus. *Paulus* contra, & perspicacius, ac verius arbitrabatur, ex intempestiva hac accommodatione plus scandali nasci. Tota ergo hæc controversia fuit non de doctrina Christianæ libertatis, sed de illius usu hic & nunc, in quo *Paulus* prudentiæ regulas melius perspiciebat. Fatemur itaque hic errorem *Petri*, non in facto solum, sed & judicio, ac circa factum, non circa caput aliquod doctrinæ. „ His adhuc addimus formam explicandi alterius cujusdam *Viri celebris*, qui his verbis utitur. „*Petrus*, ait, recusavit comedere cum gentilibus Christianis, non quod

ignoraret libertatem Evangelicam, fuit enim is miraculosa visione ea de re instructus. *Act. XI.* sed quia metuabat offendere Judæos. Consequentia hujus rationis agendi erant periculosissima. Nam si Apostoli hunc in modum a sua communione rejecissent incircumcisos, signum id fuisset, se credere circumcisionem ad salutem necessariam, quod tantundem fuisset, atque ipsum evertere Evangelium, & obligasset gentiles vel ad renuntiandum fidei, vel ad subiiciendum se servituti legali. . Quod si igitur attendamus huic historiae & Zelo Pauli cum constantia conjuncto, videtur sine temeritate dici posse, ipsi, post Deum, Ecclesiam debere libertatem ab jugo legis. „ Qui omnium brevissime mentem suam de hoc negotio exprimere volunt, ex formula notissima *Tertulliani l. de Præscript. c. 23.* contenti sunt dicere, *non prædicationis, sed conversationis fuisse vitium*; eodem tamen procul dubio sensu quoad summam rei, quem copiosiora reliquorum verba præ se ferunt.

§. 5.

Quamvis autem in proxime dictis gravia multa occurrunt de facto *Petri Antiocheno*, certum tamen est, non aliunde istud luculentius posse illustrari, quam ex censura *Pauli Apostoli*, prout eadem *l. c.* emphatice describitur. *Κατα προσώπων, inquit v. 11. αυτω αντεςην, οτι κατεγνωσμενος ην. & v. 14. Αλλ' οτε ειδον, οτι εκ ορθοδοξιας προς την αληθειαν τα Ευαγγελια, ειπον τω Πητρω εμπροσθεν παντων. Ει συ Ιουδαϊος υπαρχων εθνικως ζης, και εκ Ιουδαϊκως, τι τα εθνη αναγκαζεις ιουδαιζειν*; Nulli dubitamus (ne multis ambagibus exegeticis heic utamur) *αντισηναι* hic esse cum *Zelo*, & gravi cum conatu id agere, ut contrarium obtineatur, *κατα προσωπον* hic non esse in speciem, & assumpta saltem contradicentis persona, sed in faciem, præsentem, & directo ad ipsum *Petrum* sermone contradicere: *κατεγνωσμενον* merito exponi per reprehensibilem, sive eum, qui reprehensionem mereretur, neque enim prius *Petrum* ante censuram *Pauli* a quoquam fuisse reprehensum legimus, *εκ Ορθοδοξιας προς την αληθειαν τα Ευαγγελια* esse tantum-

tundem, ac non recte agere secundum veritatem Evangelicam de salutari rectoque usu libertatis Christianæ, qua in re gradatio diversâ fuit in *Petro & Barnaba*, ac in ceteris, qui facto *Petri* contra illius intentionem mentemque longius provexerunt; hæc enim verba de utrisque interpretari nihil verat: Conf. v. 15. *υποκρισιν & συνυποκρισιν* non esse falsitatem cordis in cultu Dei & religione: sed non conformiter agere interiori cognitioni de licita conversione cum Christianis ex gentibus: *Εμπροσθεν παντων* indicare, *Paulum* non privatim, & erga solum *Petrum*, vel præsentibus etiam privatim paucis, sed publice, in Ecclesia, sive in conventu fraternitatis, omnibusque audientibus, eam in *Petrum* censuram strinxisse: *εθνικως ζην* idem esse, ac conversari familiariter, & cibum quoque capere, cum gentilibus ad Christum conversis: atque adeo e contrario *Ιουδαιζειν* nihil esse aliud, quam more Judæorum abstinere a commercio cum illis, qui non erant circumcisi, si vel conversi fuerint ad religionem Christianam. *Αναγκασζειν* denique nihil aliud hic posse significare, quam autoritate & exemplo efficere apud eos, qui venerabantur *Petrum* ut Doctorem & Apostolum indubie fide & imitatione dignum, ut crederent, se melius tutiusque in hac causa facere non posse, quam si tanti ac primarii Viri in Ecclesia Christi sequantur exemplum. Ex his quoque vera censura *Paulinæ materia* satis intelligitur una cum rationibus & fundamentis, quibus illa superstructa est, nec minus apparet, quousque hæc conveniant cum illis, quæ §. 4 jam anticipata sunt ex variis *Autoribus* facti *Petrini* interpretibus? Neque hoc loco multum immorabimur paratragediationibus *HARDUINI*, quibus meras hic fingit hæreses, statuitque *hæreticum fore Petrum*, & *hæreticorum fautorem, si quidem is ipse fuisset, qui tam socorditer se gessit Antiochia*, ut eo facilius, (quod supra jam observavimus) omnia in alium *Cepham* transferat. Falsum Apostolica, quæ ne quidem quadrarent in descriptione facti illius Apostolica, quæ ne quidem quadrarent in *Cepham* istum a *Petro* diversum, quem ille substituit, si vera sunt, quæ vel in sola *ad Galatas epistola* de eodem referuntur. Quo jure *Paulus* censuram illam instituerit? & adversus ipsum quoque *Petrum*

visione
 dazos.
 Nam si
 cumci-
 m ne-
 range-
 ed sub-
 c hi-
 eme-
 m ab
 nego-
 ascrip-
 is fuisse
 quem

nt de
 istud
 prout
 v. 11.
 on, ori
 epu em-
 & 12-
 e mul-
 am Ze-
 , nata
 dican-
 Petrum
 rehen-
 e enim
 henlum
 se can-
 tun-

instituerit? de eo nulla deberet esse inter Christianos controversia, nisi ex amore suarum hypotheseum vel clarissima sæpe turbare & obscurare consuevissent, quod in hac quoque circumstantia strenue molitus est HARDUINUS. Si vel inferior & subditus *Petro* fuisset *Paulus*, (qualis certe non fuit, & fuisse absurde supponitur) nemo sapiens dubitat, etiam in hoc casu jus esse inferiori in superiorem, non quidem autoritatis & potestatis, sed charitatis & libertatis, maxime in causa religionis ac veritatis gravis & arduæ, quæ omni personarum acceptione potior est. Si scientia juris & facti hic requiritur ad censuram legitimam, etiam hæc abundavit in *Paulo*. Factum publicum & notorium latere ipsum non potuit, eo usque maxime in sequelis suis protractum. In cognitione juris omnibus aliis potior fuit *Paulus*, cum mensura revelationis, tum illius recto & profundo intellectu, item ex specialissimis vocationis suæ Apostolicæ experimentis, generosa cum fidelitate quavis occasione applicatis. Si Apostolica autoritate, summis præsidiiis munita, opus hic fuit, nihil sane excipi potest adversus *Paulum*, qui ut *Apostolus*, ut *Petri* Collega, ab ipso ceterisque Apostolis præsentibus jam agnitus, ut *Apostolus* gentium denique, in hac ipsa agendi ratione per suffragium Apostolicum approbatus, jure suo, eoque summo, his usus est. Porro si laudabile fuit in *Paulo*, quod curam gessit, ne prædicando Evangelium inter gentes salva libertate earum a lege Mosaica in vanum curreret, si dissenserint Apostoli, idque, ne fieret, haud gravatim obtinuerit. *Gal. II. 2.* idem sane scopus Antiochiæ alio, quam *censura Petri*, remedio impetrari non potuit, qua parte summæ necessitati obsecutus est, solus enim tanto negotio par erat, & præter ipsum nemo tam generosum præ se tulit animum in hac causa pro gloria Domini, salute animarum, & avertendis quibuscunque periculis sic satis jam grassantibus. Istud quoque pro se *Paulus* habet præjudicium, quod nihil hic fecerit per solas probabilitates ratiocinandi, imo ne quidem ex unico gratiæ communis & ordinariæ stimulo, sed nutu etiam ac instinctu Spiritus impulsus fuerit, ad hanc fiduciam, cum ipse de se ipso referre potuerit, se ad eundem finem ex revelatione ad conferendum cum Apostolis

stolis Hierosolymam abire iustum. *Gal. II. 2.* In vanum arguatur HARDUINUS, si heic res *Paulo* fuisset cum *Petro*, eum adversus regulam Christi de fratre peccante privatim prius admonendo *Matth. XVIII. 15. seq.* datam peccaturum. Imo vero nihil peccavit *Paulus* publice & ἐμπροσθεν παντων *Petrum* redarguens, si vel nulla alia admonitio privata præcesserit: (quod tamen nonnulli conjiciunt) Consonabat hoc factum præcepto, quod procul dubio recte & legitime *Timotheo* quoque dedit, eos, qui peccant, sc. cum scandalo, coram omnibus arguendos, ut & reliqui timeant. *1. Tim. V. 20.* ubi *v. 21.* gravissima adjicitur obtestatio in conspectu Dei & Domini *J. C.* & electorum angelorum, ut hoc faciat χωρίς προκριματος μηδεν ποιων κατα προσκλιση; h. e. absque studio partium & acceptione personarum. Quid igitur mirum, exemplo suo prævisse *Paulum* Apostolum? Ut taceamus, regulam Domini *Matth. XVIII.* de læsione privata docere, non de delicto publico, quale in facto *Petri* deprehenditur.

§. 6.

Nondum exhaustimus momenta textus nostri, nisi prius ostendere pergamus, quasnam partes in hac historia habuerint *Jacobus*, *Barnabas*, ceterique ex Judæis Christiani Antiochiæ tunc degentes? Venientes quosdam ab *Jacobo*, occasionem primam præbuisse *Petro* mutandi rationem suam vivendi, *v. 12. c. II.* commemoratur, deinde *v. 13.* adjicitur, simulasse una cum *Petro* & reliquos *Judæos*: denique *Barnabam* quoque abreptum esse, cum emphasi dicitur. Nolumus hic tractare quæstionem historicam de viribus *Jacobis* alias vexatissimam. Sufficit nobis, *Jacobum*, *Cepham*, & *Johannem a Paulo* conjungi *c. II. 9.* tanquam columnas, & *Jacobum* istum *c. I. v. 19.* diserte appellari unum ex Apostolis. Nullum igitur dubium est, non esse perinde, quid de *Jacobo* dictum a *Paulo* haberi debeat? Επεχειδαι igitur απο Ιακωβου non una ratione exponi solet. Sunt Viri peritissimi, qui credant, nihil notari in his verbis, præter professionem ex Hierosolyma, ubi fuit *Jacobus*. Aliis id non est verisimile, quin potius missos ab *Jacobo* existimant. Nec desiciunt

ciunt Viri docti, quibus venire *απο Ιακωβ* idem esse videtur, atque exire seque separare ab *Jacobo* tanquam diversum ab eo sentientes. Auget suspicionem consilium diu quoque postea, ab eodem *Jacobo* datum *Paulo* Apostolo propter multas *myriades Judaeorum*, qui crediderint quidem, sed omnes *Zelota sint legis. Act. XXI. 20.* ut sc. se purgaret ipso facto a suspicione traditæ defectionis a lege. Videri igitur possit, in missione illa Antiochena hoc intendisse *Jacobum*, ut legati ipsius caverent, ne legi *Mosaicæ*, quod ad *Judæos* attinet, ullum crearetur præjudicium, idque in causa fuisse, cur eorum præsentia & consilio tam facilem se *Petrus* præberet. Utrique non absque verisimilitudine hæc dicerentur, si *Petrus* hac saltem parte *Judæis* conversis esset gratificatus: sed cum id conjunxerit cum separatione a Christianis ex gentilibus, quorum societatem prius haud refugerat, non sane hac parte implevit consilium *Jacobi*, cujus revera longe diversa erat sententia, uti *Concilii Hierosolymitani* historia, sive prior fuerit, sive posterior, luculenter docet. *Act. XV. 13. seqq.* ac præterea ibidem nomine *Jacobi* totiusque *Synodi* memorabili sermone dicitur, se audivisse, quod quidam ex suis egressi (*εξ ημων εξελθουτες*) turbaverint animas *fidelium ex gentibus*, labefactantes animas ipsorum, jubendo, ut circumcidantur & legem servant, quibus tamen NB. hoc non præceperint. Quodsi autem hos ipsos eosdem fuisse cum venientibus ab *Jacobo Gal. II.* ostendi posset, certum esset, *Jacobum* immunem fuisse illius culpæ, cujus nonnulli ipsum in simulant, & *Petrum* in facto suo non tam *Jacobi* ipsius rationem habuisse, quam quod fuerint *Hierosolymitani* & ex circumcissione, iique forte in suo ordine & genere non postremi. Minorem habet difficultatem, quod dicitur de *Judæis reliquis v. 13.* illis sine dubio, qui jam adsuæfacti fuerant conversationi cum Christianis ex gentilibus, & in ea re per exemplum prius *Petri* confirmati, tunc vero facto ejus contrario in omnia contraria rursus deflexerunt, atque adeo, ut verba hæc sonare videntur, tota *Ecclesiæ Christianæ* pars ex *Judæis* constans. Quod vero *Barnaba* mutatio his omnibus successit, sicut ordo narrationis id indieat, docet sane, tum demum cessisse hunc Virum
alias

alias solidum in eo negotio, postquam credidit, tantæ multitudi-
ni ad exemplum *Petri* aliquid dandum esse, neque eum credidisse,
vel suis, vel *Pauli*, principiis docendi hucusque usurpatis in sum-
ma rei, vel in perpetuum, aliquod allaturam hanc *συντάραξαι*
detrimentum, quod vel inde constare videtur, quoniam iste qui-
dem casus amicitiam collegialem *Pauli & Barnaba* in *Apostolatu gen-
tium* haud sustulit. Vid. *Act. XV. 2. seq. 12, 25. 35.* Omnes hæc cir-
cumstantiæ illustrent memorabilem hanc historiam, atque ostendunt,
qua parte steterit vitium illius facti, vel non steterit? &
unde peti debeant cautelæ necessariæ, ne quis illud sive nimis exten-
tuet, sive nimis exaggeret? Patet maxime ex toto tenore re-
rum gestarum, periculum præcipuum fuisse in *consequentis* vel re-
vera inde secutis, vel secuturis, nisi Dominus eas mature, sua
partim gratia, partim ministerio *Pauli*, avertisset aut correxisset:
quæ non quidem *finis* erant *operantis*, sed tamen *finis* erant ipsius
operis. quod utique sufficiebat ad justam *Pauli* censuram, ut demon-
straret, non esse eam actionem puram innocentemque, quæ & in
agente vitio non carebat, & apud tot alios nocebat solidis in
Evangelio J. C. & libertate Christiana profectibus, quamvis de
cetero, quoad primos actus, prætextu boni finis, & melioris
ipso facto intentionis in suis Autoribus non penitus destituta.

§. 7.

Ultimo loco in exegesi hujus historiæ investigandum, quem
fructum effectumque censura *Pauli* habuerit? Omnes heic laudant
impense *Petri* Apostoli humilitatem docilitatemque in ea admit-
tenda. Nec tamen hujus rei vel verbulo meminit *Paulus* in sua *ad
Galatas epistola*, cum videri possit, excellenti hoc argumento
omnino locum aliquem concedi in hoc casu debuisse. Illi interim, qui
Concilio Hierosolymitani res gestas hoc *Petri* facto posteriores esse
existimant, facilius probare possunt *deuteras* hujus Apostoli *Opportidas*,
quam qui ratione temporis priores fuisse judicant; horum enim
C hypo-

hypothesis odiosissima invidia gravare videtur hunc Apostolum, quæ si absque detrimento veritatis vitari possit, nihil sane dubitandum, hanc partem præ altera esse amplectendam, sectandamque. Quod si vero post factum Petri, discessumque ex Antiochia, venientes ab Jacobo, vel, si mavis, *Ex-Pharisæi Zelota* secundum *Act. XV. 1. 5.* urgeri ausi sunt, nisi circumcidantur ritu *Mosis*, non posse gentes servari, audaciores sc. facti per ea, quæ occasione Petrinæ subductionis evenerunt, in mentem venire hic potest, homines istos nihil hujusmodi ausuros, si *Petrus Apostolus* publice & notorie retractasset factum suum, & renovata cum Christianis ex gentilibus conversatione esset testatus, contra mentem suam alio detortum fuisse exemplum suum. Enimvero hæc dubitandi rationes neminem abripere debent ad sententiam *Petro* adversariam. Cum longe probabilius sit, postea demum *Concilium Hierosolymitanum* fuisse celebratum, certam utique habemus veram & emphaticam professionem *Petri* Apostoli de causa hac controversa: certumque *Jacobi* Apostoli testimonium de *Zelotis* illis a se nequam missis & instructis, ac præterea persuasi esse possumus de summa *Petri* & *Jacobi* harmonia cum theoria & praxi *Pauli* Apostoli, utpote solenniter approbata & confirmata. Quod & alii confirmant Theologi ex *elogio Petrino sapientia Paulo divinitus data*: additoque *fratris dilecti* titulo, quod *2. ep. c. III. 15.* legimus, quasi his verbis non obscure a *S. Paulo* in hac ipsa etiam contentionis causa dicta & facta, seu profecta a celesti sapientia, probare voluisset. Et quidni credamus, cessasse *Petrum* *Paulo* nonnisi ea monenti, quæ nec ipse negare potuit vera esse & recta? Imo quis crediderit, eum potius illorum partes retinere voluisse, qui cum summa ipsius invidia, & maximo Evangelii præjudicio, ad periculosos excessus contra intencionem suam processerunt? *Barnabam* in specie mature ad se rediisse, ex *actis* illius *segg.* perspicue intelligitur, ad quæ supra jam provocare cœpimus. De *Christianis ex Judæis*, qui *Antiochiæ* erant, vix uniforme simileque judicium formare licet, quoniam hac in causa dissimilis inter moderatos & *Zelotas* esse solebat sententia, non aliter ad plenam reducenda harmoniam,

moniam, quam per unanimum *Synodi Hierosolymitana* decisionem, quæ ad minimum libertatem Christianorum ex gentibus extra omnem posuit controversiam, & moderatis quibusvis penitus satisfecit. *Zelosis* vero ex numero Christianorum ex Judæis male tandem cessisse istam in tuenda suæ gentis ad legem obligatione pertinaciam, non *sacra* modo testantur *litera*, sed luculentis etiam exemplis, iisque tristibus, *Historia* demonstrat *Ecclesiastica*, ut inde appareat, magnæ partis Christianorum ex Judæis, præcipue Hierosolymitanorum, ruinam malum istud post se traxisse, siquidem antiquis istis Ecclesiæ monumentis tuta fides præstari potest. Plena utique charitatis erat Apostolorum ceterorum diuturna erga Christianos ex Judæis indulgentia: postquam vero *Paulus* in plerisque suis *epistolis* libertatem Evangelicam a lege Mosaica non solum gentilibus, sed etiam Judæis conversis, strenue asseruit, hujusque continuationem affectatam toti N. T. & Evangelii indoli contrariam esse, multis demonstravit argumentis, constans & multiplex abusus prioris indulgentiæ, quam male interpretabantur quam plurimi, *ministerio* maxime *Paulino* vehementer restitit, sanctamque animorum conjunctionem in fidelibus istius temporis ex utraque gente infeliciter impedit, quæ tamen magnum operæ pretium Redemptionis, teste *Scriptura*, esse debuerat. Hi quidem eventus temporis ratione longe excedunt *textum nostrum*: sed cum is absque his haud plene perfecteque intelligi possit, æquum non erat illos hoc loco penitus prætermittere.

§. 8.

His exegetice ac historice præmissis quæstiones nonnullas ad *usum ab usumque facti Petri* in titulo indicatum pertinentes subjungimus. *Prima quæstio*, eaque capitalis & maximi ponderis, huc redit: annon factum Petri, prout in Paulina censura describitur, notiones, quas vulgo sovent Christiani de *infallibilitate Apostolica*, plurimum imminuat, imo funditus evertat? Plerique interpretes *epistola ad Galatas*, aliique etiam Theologi, cum in hanc incidunt

historiam, gravissimi istius dubii mentionem faciunt, nonnunquam brevius, nonnunquam copiosius. Omnes pro dignitate argumenti hoc fecisse, nemo temere dixerit. Omnes tamen crediderunt dixisse, quod satis est. Qui prorsus neglexerunt hanc quaestionem, ea procul dubio de causa id fecerunt, quoniam in ea objectione nullam se putabant videre verisimilitudinem. Certum autem est, difficultates hujus causae plus mereri, quam merum contemptum, frigidamque praeteritionem. Primo intuitu nulli Doctore infallibili convenire videntur ea, quae in explicata hucusque historia de Petro narrantur. Retractare ex metu aliorum bene dicta & facta: non recto gradu incedere secundum veritatem Evangelii: oblivisci, vel saltem non sequi, revelationem sibi olim divinitus factam: defensionem sui in simili casu prius feliciter susceptam sub praesidio illius revelationis eo loco, quo maxime valebat, negligere: in speciem aliquam hypocrisios incidere: errori & lapsui aliorum per imprudentiam speciosam praebere occasionem, & alia similia, ab infallibilitatis dono videri possunt alienissima. Haec autem omnia, ut vidimus, in Petro ceterisque, qui ejus secuti sunt exemplum, gravissime Paulus reprehendit. Conf. eam objectionis formam, quam ex CLERICO solvendam sibi proposuit HERM. WITSIUS *T. I. Miscell. p. 339. seq.* *Clare hinc evincitur, inquit CLERICUS, infallibilitatem Metaphysicam, qua tribuitur Apostolis, non esse traditionem Apostolicam. 1. enim dissimulatio doctrinae vera, utilis, & in iis rerum circumstantiis predicanda, & per quam aliis errandi datur occasio, humana infirmitas est, qua non convenit iis, quos mera Spiritus organa credis. 2. Ista, qua Petrus utebatur agendi ratio, non minus insinuabat gentilibus circumcisionis observanda necessitatem, quam si eam verbis docuisset. 3. Probabile est, Petrum & Barnabam credidisse, dissimulationem hanc sibi esse licitam, nisi malis ipsos improbe contra conscientiam egisse. Atque ita aliqua cessitatio etiam in doctrina agnoscenda, Nobis de ardua & gravi quaestione sic videretur. Primo loco censemus, solidam esse Theologorum responsum, indubium esse, quod Petrus in hoc ipso negotio ejusdem cum Paulo fuerit sententiae, fas sc. esse homini Judaeo, familiaritatem cum fidelibus ex gentibus colere. Sic ipse edoctus erat*

erat per oraculum *Aët. X. 19. 20.* Sic docuerat Hierosolymitanos. *Aët. XI. 12. 17.* Sic confirmaverat sua praxi *Gal. II. 12.* Non fuisse igitur errorem in dogmate aliquo, neque enim nunc aliter docuisse, quam olim. Atqui, quando Apostolis infallibilitas adscribitur, id maxime eis competuisse creditur in docendo, s. viva voce, sive scripto. Hoc semper prætenditur, quando docuerunt Viri Dei de rebus religionis, id eos præstitisse *Φερομενης υπο πνευματος αγιου*, neque *θειληματι ανθρωπων* prolatum fuisse, quod docuerunt, ita ut verbum eorum recte potuerit accipi *tanquam Verbum Dei. 2. Petr. I. 21. 1. Theff. II. 13.* In hoc certe casu non fuit *Petrus* Apostolus *Gal. II.* Non obstat, si quis dixerit, exemplo docere, magis adhuc referre, quam voce & scripto: eo enim non obstante exemplo pertinet ad vitam & actiones, quousque infallibilitatem, vel potius impeccabilitatem, non extendunt Theologi, alias enim *Paulo* quoque id donum esset abjudicandum, quia *is & Barnabas* in ejusmodi inciderunt *παροξυσμον*, ut alter ab altero discesserit. *Aët. XV. 39.* Nolumus tamen heic cum quibusdam provocare ad abnegationem Domini, qua *Petrus* indubie graviter peccavit, quoniam certum est, hunc Apostolum tum temporis nondum fuisse infallibilem, ac multo minus impeccabilem. Quod in eo casu *Petrus* Apostolus non provocaverit dogmatice ad libertatem Christianam converforum ex gentibus, id non ideo factum, quod eam non crediderit, vel contrarium docere intenderit, sed quod putaverit, se in casu licito versari *pro illo tempore*, qui illi veritati generali nihil detrahat. Hoc non tantundem erat, ac docere errorem, sed in applicatione veritatis practica imprudentius agere. Neque ideo egit hac parte contra conscientiam, quod porro urgetur. Hactenus prima & communis responsio nobis quoque probatur. Verum *secundo* existimamus, supereffe aliquid, quod illi accedere debeat. Revera utique cavendum est, ne infallibilitatem Virorum Dei, quam prætendunt & docent Theologi, cum excessu & exaggeratione ita concipiamus, ut veritati & phænomenis certis minime quadrare videatur. Inspiratio divina sive *θειπνευσια* in Viris

quam
men-
erunt
onem,
ctione
m est,
tum,
illibili
Petro
non
fici, vel
defen-
o illius
speciem
impu-
infalli-
ut vi-
, gra-
quam
Miscell.
em Me-
obolicam.
umstantiis
infirmitas
Ista, qua
circumcisio-
Probabile
se licitam,
igna cefpi-
quæstio-
ologorum
o negotio
ni Judæo,
ose edoctus
erat

Dei non erat perpetua, nec in rebus omnibus, & circa quævis objecta. Unde mirum aut paradoxum videri nobis non debet, si illi in iis casibus, in quibus infallibilis illa *θεωρευσις* non aderat, aliquid egerunt proprio suo iudicio, ut alii homines, neque semper absque nævo & imperfectione, quemadmodum revera huiusmodi aliquid in facto *Petri* contigit. Finis *θεωρευσις* & doni infallibilitatis idem nos docet. Quoties Deus Ecclesiam per hos homines Dei institui voluit ad firmam & duraturam fidei & morum regulam, semper illi tanquam exercitati non modo in hoc commercii divini genere repræsentantur, sed etiam ut stantes sub singulari *Φορα* Spiritus, & absque voluntate humana non humanum, sed divinum, verbum annuntiantes. Id ut semper fieret, & in omnibus, necesse non erat, & potuit in multis ad id, quod sentire & facere conveniebat, gratia quoque sufficere ordinaria, quæ certe & hic sufficisset *Petro*, si mensura cognitionis suæ & recti, quod possidebat, iudicii sine metu & perturbatione fuisset usus, eamque ubique recte & circumspicte applicasset. Hic nævus dono infallibilitatis in *Petro* non obstitit in aliis, quibus ad nutum Dei & Salvatoris administrandis docendisque destinatum erat & necessarium. Sicut & ratione modi infallibilis ista inspiratio, ubi locum habuit vere, non est concipienda per modum cuiusdam violentiæ & raptus irresistibilis, in quo apud Viros Dei nullus facultatum propriarum usus actusque sub directione Dei habuisset locum, ut nonnulli contra hanc doctrinam per ludibrium disputant. Neque dubium est, multa adhuc alia notatu digna occurrere in hac materia accuratiori meditatione & *αυαμπίσει* dignissima. Dum igitur nos ipsi haud fingamus notiones infallibilitatis incongruas, & exemplis Virorum Dei non usquequaque quadrantes, (in quo nostra deinde culpa est, non Dei aut verbi divini) nulla sane nos coget necessitas ad periculofas huiusmodi consequentias delabi, quales temerarii homines, instar araneorum ex melle venenum conficientium, ex huiusmodi textibus formare & excitare solent. Conf. ea, quæ in *Instit.* nostris *Theologia Exeget. dogm. p. 101. seq.*

§. 9.

Addimus nunc *quaestionem secundam*: an factum Petri Apostoli hucusque traditum quicquam conferre possit ad illustrationem & legitimationem distinctionis inter infallibilitatem Papæ in jure, & fallibilitatem in facto? Occasionem huic quaestioni præbet HEIDEGGERUS, dum scribit, *historia contentionis illius jugulari etiam δογματικῆν προκληψιν de infallibilitate Papa in jure, & fallibilitate in facto, quam moderatiores tuebantur hactenus. Erravit sane Petrus (sic pergit) in facto, non lapsus est, ut recte Tertullianus adversus Marcionem l. 5. c. 3. in perverſitatem divinitatis, i. e. in subversionem articulorum fidei. Nihilominus separationis, subductionis, simulationis sua facto & Judæos & gentes in errorem doctrina, quem etiam Nazaraei errarunt, duxit, ut legem necessariam esse putarent. Nihili ergo distinctio illa est, ubi de Doctore infallibili agitur. Nam & facta Doctoris docent. Diss. Select. T. III. Diss. XV. de contentione Petri & Pauli §. 30. p. 643. Videtur heic ad Historiam Jansenismi alludere Theologus Tigurinus; Jansenista enim maxime tuerunt illi, qui in ea distinctione juris & facti non minimum quaesiverunt præsidium, sibi que integrum esse crediderunt statuere, quod Papa R. in facto Jansenii erraverit, dum fateantur, eum in quaestione juris recte & infallibiliter definivisse, quamvis ne hoc quidem omnes satis serio sibi persuaserint. Neque dubium est, etiam alios Theologos RC. ante controversias illas jus & factum hoc modo distinxisse. Eo tandem illæ lites redactæ sunt, ut temperamentum inventum sit ad minuendam rei invidiam, Ecclesiam vel Papam non quidem in omnibus factis, sed tamen in factis dogmati in-nexis censerī oportere infallibilem, quoniam nimirum ipsorum dogmatum certitudini alias non satis cautum esset; de quibus omnibus nos quoque in T. II. Historia nostræ Ecclesiastica momenta necessaria collegimus hoc loco utique minime repetenda. Quo jure autem hanc distinctionem refellat HEIDEGGERUS exemplo Petri? fateor me non perspicue intelligere. In persona Petri infallibilitas juris, & fallibilitas in facto certa est. Si hæc in Doctore ἀνμαρτηρῶ seu infallibili simul aesse semper debent, non sane*

sane apparet, quomodo in *lapsu Perrino* circa factum salvati in univrsam ipsius possit infallibilitas, idque eo magis, si ad jus ipsum extendatur, sub prætextu, quod & *facta Doctoris doceant*. Enimvero HEIDEGGERUS ipse prius §. XXI. communi more responderat ad hanc ipsam objectionem inter dogma & actionem Petri, h. e. inter jus & factum distinguendo. Quodsi igitur vere probari posset ex aliis rationibus Ecclesiæ vel Papæ infallibilitas in dogmatibus, putem, nullam illis de fallibilitatis in factis possibilitate movendam esse controversiam. Verissimum autem est, neque facti, neque juris, infallibilitatem ipsi revera competere.

§. 10.

Nulla vero ex consuetudinibus quæstionibus majorem excitat strepitum, quam *tertia*: sc. num tota hæc historia de *lapsu Petri* ac *censura Pauli* adversus ipsum ostendat, Monarchiam & Suprematum Petri ac R. Pontificis in totam Ecclesiam, quam prætendunt RCatholici, omni jure ac fundamento carere solido? Vix ullus est Scriptor Protestantium, qui hoc consuetudinarium urgere non soeat, & quidem cum vigore & fiducia. Crescit horum in disputando parrhesia, cum vident, in tot formas affectatas se induere *Pontificios* in interpretatione hujus historię, quod pro manifesto habent indicio, sentire ipsos robur & efficaciam objectionis, dum vel alium *Cephæ* locum in *Petri* substituunt, vel meram simulationem & actionem ex composito in illa contentione fuisse prætendunt, vel præcipuam partem *censura Paulina* in alios transferunt, vel ita explicant factum *Petri*, ut mera prope innocentia videatur; vel ad minimum omnem autoritatem & potestatem censendi, sola charitate & humanitate, quæ inferiori quoque erga superiorem libera est, relicta, *Paulo* Apostolo abjudicant: Id enim respondendi ac disputandi genus facile evertitur, ac ne quidem a prudentibus ac judiciosis RCatholicis probatur, uti prædem multis horum confessionibus a Nostratibus evictum est. Rationes autem textuales, quibus hæc utuntur, huc redeunt:

deunt: *Paulum* per hanc *Petri* censuram contra obtrectatores & adversarios suos confirmare suam cum Apostolis æqualitatem: divinam auctoritatem redolere eam resistendi corrigendique libertatem: submississe se huic censuræ *Petrum* sine omni provocazione ad læsam auctoritatem suam: Strinxisse censuram *Paulum* Apostolum coram omnibus, qualis actus secundum principia E. R. nostra ætate esset intolerabilis apud *successores Petri*: *Petrum* non ob hæresin, sed ob factum, fuisse a *Paulo* tam acriter reprehensum: id vero in Pontificem R. non licere, nisi in casu hæreseos, secundum modernas vel recentiores hypothesen: ut multa & similia taceamus, quæ certatim apud Theologos occurrunt. Quod si jam nostrum de hac controversia requiratur iudicium, facile ante omnia agnoscimus, posse ingens discrimen inter *Petrum* & præsumptos ejus *successores* ad oculum demonstrari ex his actis, & impudentes vere esse etiam ex suo Systemate, qui, postquam viderunt & agnoverunt justam & legitimam *Petri* censuram, humiliter & legitime admissam, publicis tamen decretis inferere ausi sunt horribilem hanc & insolentissimam sententiam: *Si Papa; sua & fratrum suorum salutis negligens, inutilis & a bono taciturnus sit, insuper innumerabiles populos catervatim secum ducat cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus, quod nihilominus culpas ipsius nemo mortalium redarguere præsumat, quia cunctos ipse iudicaturus, a nemine sit iudicandus.* Sed cum non tota sic insaniat Romana Ecclesia, æquum simul esse censemus, contra eos solos hoc uti argumento, qui talia adoptant ac defendunt principia, crassos sc. *Ultramontanos*, quibus nihil in hac causa nimium est. Ceteris paribus si aliunde probari posset *Primatus Petri* & *successorum* ejus, (quod tamen falso prætenditur) contra illum ex hoc loco nostro vix quicquam aliud deduci posset, quam hunc *Primatum* esse adhuc erroribus & vitiis obnoxium, non esse supra censuram justam & legitimam, nec esse verisimile, quod nullum remedium legitimum Deus in Ecclesia reliquerit adversus summorum illius Antiquitatis errores & vitia: rem vero ipsam nullam esse, ex solis hisce textibus sufficienter probari non poterit: posset enim, imo deberet, ille *Primatus* a falsis illis & spuris sejungi

D

privi-

privilegiis, quibus ne *Petrus* quidem ipse gavifus est, uti revera hæc a seinvicem quam plurimi separant RCatholici, quos tamen ut plurimum totam veritatem heic non assequi, simul candidè agnoscendum est.

§. II.

Sequitur jam *quarta questio*, an aliquid discere possimus ex historia erroris *Petrini*, & *Paulinæ* censuræ de vero & falso jure consequentiarum? Ex eo, quod *Petrus* post adventum *Judæorum* a *Jacobo* in eorum gratiam abstinuit in posterum a conversatione cum Christianis ex gentilibus, hanc adversus ipsum elucit consequentiam *Paulus*, quod hac ratione cogat gentes *Judaizare*, sive, quod idem est, ut subeant prius circumcisionem & legem Mosaicam, quam admitti queant ad religionem Christianam. & societatem Apostolorum & fratrum ex *Judæis*. Certum erat, hanc non esse *thesin* seu doctrinam *Petri*, & tamen, quoniam id revera inde consequebatur, nisi damnum sua sollicitudine & reprehensione *Paulus* avertisset, non verebatur hic *Petro* hanc consequentiam imputare certo sensu, atque in illius rationes referre. Rectè igitur videri possit factum in simili casu, quo nimirum ex dogmate aliquo gravia & molesta oriuntur consecutaria, ut non modo dogma ipsum imputetur erranti, sed ipsa etiam consequentiæ erroris. Enimvero notum est, quanto cum Zelo semper contra hujusmodi consequentias protestari soleant, qui de illis accusantur? quantæque lites inter eruditos de isto jure consequentiarum exarserint ne nunc quidem extinctæ? Si verum fateri volumus, plurima est in hac questione logomachia & confusio. Si hujusmodi consecutaria sunt falsa & male derivata ex dogmate, quis, ea nemini posse jure imputari, cum ratione dubitabit? Si sunt legitime deducta ex antecedentibus, ac præterea agnita pro suis, quis ea jure imputari cum ratione negabit? Si sunt vel innexa, vel vicina huic vel illi dogmati, nec tamen agnita & approbata, quin potius rejecta & abnegata, tunc quidem non licebit, in docentis rationes referre, tanquam theses & doctrinas directas, at licebit tamen admonere de periculo consequentiarum istarum, & hortati,

ri, ne quis earum participes se reddat cum damno animæ suæ: id quod nullibi magis necesse est, quam apud ingenia & corda Systematica, quorum non raro tentatio est, unum cum altero potius forbere & connectere, quando vident eas cohærere,

§. 12.

Denique quæri hic potest, an *Petrina υποβολη* seu *subductis* a Christianis ex gentibus a *Paulo* reprehensa documento sit, alias quoque separationes Christianorum a Christianis propter rituum & ceremonias, aliasque causas non necessarias, illicitas esse & damnabiles? Moveret hanc quæstionem maxime *cit. HEIDEGGERUS l. c. p. 643. seq. §. XXXI.* Verba ejus propria sunt ista: *Nec hodie desunt ei υποβολης. Hebr. X. 39. qui nova cuiuspiam sanctitatis typho inflati ex alto fratres quosque despiciant, iudiciis temerariis infestent, suas iisdem leges severe imponant, adversus eos digitum extendant. Es. LVIII. ο. σκληραγωγίαν, nescio quam, certe sine luce & duce Deo, commendent, eos, quos convertere, & quorum regenerationi inservire debuerant, procul a se arceant, recte posita moveant, odio improborum tesseram societatis frangant, denique emendationis Ecclesie, qua quidem bonis omnibus per media divinitus ordinata cura esse debet, pretextu Zizania sic ex agro Domini eradicare conentur, ut tritico ipsi, tot Satana furoribus, tot tempestatibus, obnoxio, novas struant insidias, ne dicam, quantum in ipsis est, illud una cum Zizaniis eradicent. Tanti sc. non erat excussisse jugum Antichristi, nisi vel novum jugum hominum talium subire, vel eorundem communionem, & suavissimo communionis fructu, carere velimus.,* Hic jam nos exstimamus, omnino rectam esse applicationem exempli *Antiocheni* ad alias quoque separationes *Ecclesiasticas*, sin illæ vere sic sint comparatæ, ut in verbis modo allatis describuntur. Quoad summam rei autem provocamus ad ea, quæ in *Introd. nostra in H. E. T. II. p. 1079. seqq.* de hac materia collegimus. Ad extremum multa alia quoque porismata moralia egregia & utilia ex illa contentionis *Petri & Pauli* historia collegerunt passim Theologi, e. g. de periculis sanctorum quoque hominum, de vi illustrium exemplorum in malam quoque partem, de vera & falsa prudentia, de independentia veritatis a magnorum quoque Virorum

autoritate, de obligatione admittendi reprehensiones justas & legitimas, de efficacia præjudiciorum inveteratorum, de prerogativa unius sapientis & exercitati supra ingentem numerum infirmorum & inexercitatorum, de bona intentione non semper justificandis actionibus sufficiente &c. quibus amplificandis tamen hoc loco non immorabimur.

§. 13.

Ad extremum placet, dum spatium reliquum est, paucis verbis subjicere characteres criticos eorum Scriptorum, quos in hac *Dissertatione* præ aliis cum nostris meditationibus contulimus. LUTHERUS noster in suo ad *h. l. Commentario* secutus est filum suum princeps, quod semper ante oculos habuit. CALVINUS graviter & cum solito sibi judicio hanc materiam tractavit. HUNNIUS legi meretur, in iis, quæ ad illustrandas difficultates hujus Historiæ, & in ponderandis illius momentis, contulit. VEN. DEYLINGIUS HARDUINO potissimum respondit in *Sacris Observationibus*, eo loco, quo hanc controversiam tractavit; quo ex instituto pariter commendari meretur IOH. MARCKIUS diligenter non minus, ac copiose, in hoc argumento versatus in *Sylloge Dissert. Exerc. XX. ad 1. Cor. XV. s. seqq.* Juvabit etiam hac in causa evolvere CALOVIVM in *Bibliis Illustratis ad Caput II. ep. ad Galatas*, & cum *Grotianis* accurate conferre. SAM. BANAGIUS multa egregia congeffit de hoc argumento in *Annal. Eccles. T. I.* deque eò recte digerendo explicandoque optime meruit. HEIDEGGERUS quoque singulari *Dissertatione de contentione Petri & Pauli* in amplificandis ejus Historiæ consuetariis potissimum laboravit. WITSIUS eo maxime capite laudandus, quod objectiones adversus infallibilitatem Apostolicam inde depromptas solvendas tollendasque sibi singulari instituto proposuit. Nec pœnituit heic contulisse *N. T. Berol. Gallicum*, *Prefationem maxime Epistola ad Galatas* præmissum. WOLFIUS denique in *Curis ad h. l. Philologicis* multa ex optimis Autoribus heic misit in Compendium. Plura jam omitimus, cum scopo nostro pauca, quæ diximus adhuc, sufficiant.

TANTUM.

00 A 6359

ULB Halle
002 916 746

3

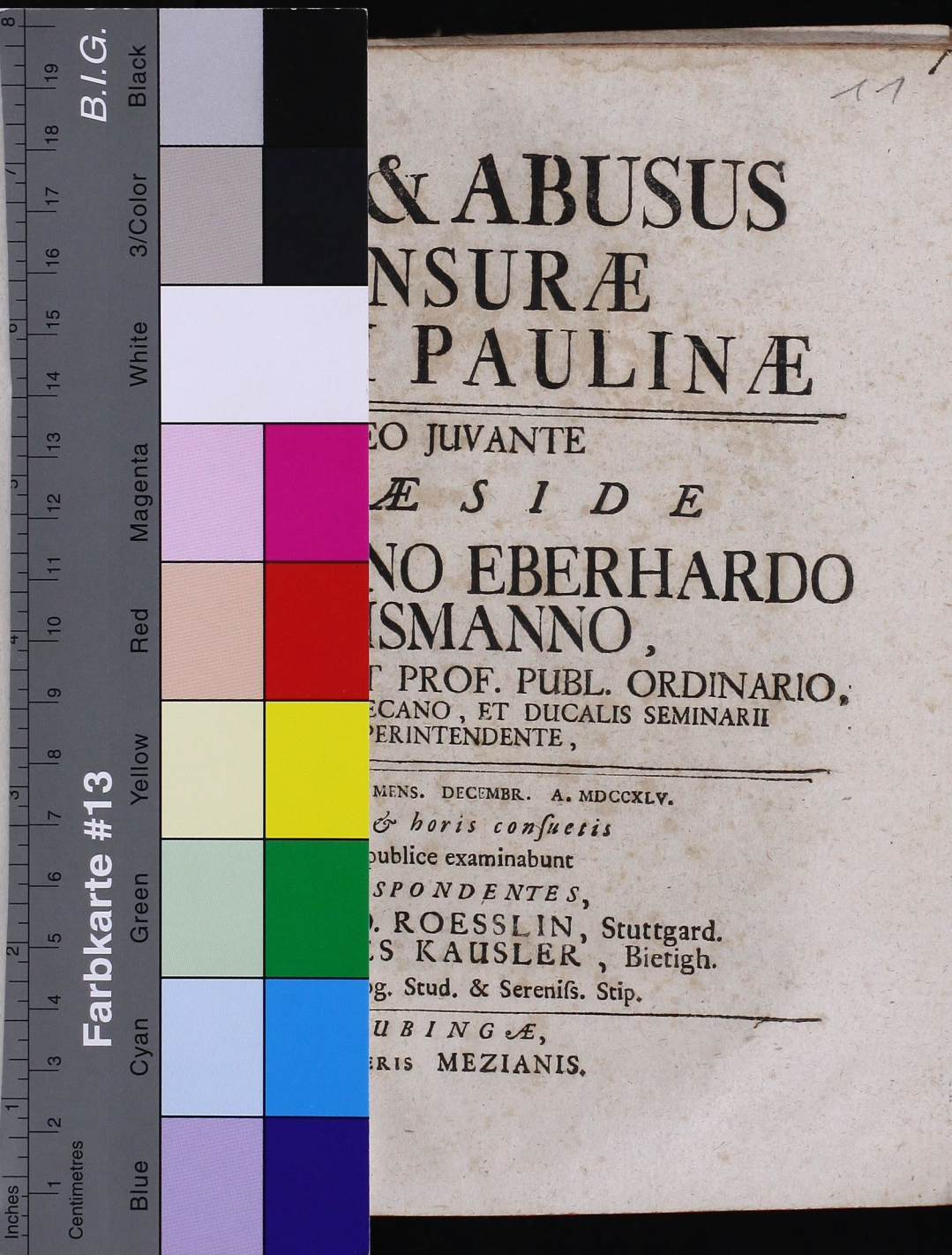
VD 18

W 17

Retrow

B.I.G.

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

Farbkarte #13

Inches
Centimetres

11
& ABUSUS
NSURÆ
PAULINÆ

EO JUVANTE

Æ S I D E

NO EBERHARDO
SMANNO,

PROF. PUBL. ORDINARIO,
CANONICO, ET DUCALIS SEMINARII
SUPERINTENDENTE,

MENS. DECEMBR. A. MDCCXLV.

& horis consuetis

publice examinabunt

RESPONDENTES,

J. ROESSLIN, Stuttgart.

J. S. KAUSLER, Bietigh.

Reg. Stud. & Serenifs. Stip.

U B I N G Æ,

ERIS MEZIANIS.

